

Singuri pe lume?

Soarta tinerilor orfani se află doar în mâinile lor

Conform raportului UNICEF, copii din internate încep să cunoască viața adevărată abia la 16 ani, atunci când părăsesc pentru totdeauna teritoriul instituției care l-a găzduit de-a lungul a multor ani. Abia atunci ei sunt puși în situația de a se descurca de unii singuri într-un mediu pe care nu-l cunosc.

La fiecare an, în Republica Moldova zeci de adolescenți de 16-17 ani își strâng puținele lucruri care le aparțin și părăsesc internatele pentru a începe o viață independentă. În același timp, alți zeci de adolescenți părăsesc gimnaziile-internat și școlile de meserii pentru a începe, și ei, o nouă, viață independentă. Ei au în buzunar o indemnizație din partea statului de 1000 de lei și, respectiv, de 1500 de lei...

Pentru acești copii și tineri, absolvirea școlii echivalează, cu obținerea unei libertăți depline a deciziilor și acțiunilor, pe care nu au cunoscut-o între pereții internatelor. Au libertatea la care mulți dintre ei au

visat, dar nu știu ce să facă cu ea. Acolo, în locul lor, a decis personalul instituțiilor. Acolo, au avut câmp de acțiune îngust, marcat de educatori și administrație.

Cum evoluează viața lor de mai departe? Putem judeca în baza statisticilor și rapoartelor, naționale și internaționale. Constatăm că, pentru mulți dintre ei, părăsirea internatului a fost, de fapt, o cotitură periculoasă în viața lor. Ei, șoferii propriului destin, fie că nu au putut să pună frâna, fie că nu au putut lua curba... „Nepregătiți pentru viață”, este explicația care se rupe de pe buzele specialiștilor care au interacționat, în virtutea meseriei, cu absolvenții

instituțiilor rezidențiale. „Fără sprijin”, este o altă explicație. În spatele multora dintre ei nu este nimeni. Singuri pe lume?

Care sunt preocupările de bază ale unui tânăr de 16 ani? Pentru majoritatea, pe poziția I se află fie continuarea studiilor în universități sau colegii, fie angajarea în câmpul muncii. Pentru mulți absolvenți ai școlilor-internat „lista preocupărilor” începe cu găsirea unui loc de trai, urmată de căutarea unui loc de muncă sau de obținerea unor studii.

Daniela Borodachi

Locul de trai – o problemă acută pentru mulți tineri orfani

„După ce am absolvit școala profesională din raionul Sângerei am revenit acasă, adică în Chișinău. Aici am locuit o vreme la mătușa mea care era tutorele meu. Perioada cât am stat la ea a fost un coșmar pentru mine. În cele din urmă, m-a alungat în stradă, mai ales după ce a încetat a mai primi bani pentru tutelă”, așa își începe istoria Victor, un tânăr orfan de 25 de ani. Deși avea cotă parte în casa părinților tatălui său în sectorul Durlești, după decesul acestuia, mătușa lui i-a arătat ușa. Odată ajuns în stradă, viața lui Victor a fost de-a dreptul îngrozitoare. A dormit timp de doi ani în subsoluri, prin internet-café, uneori pe la prieteni. A locuit un timp la un pastor, dar în urma unor mici divergențe a fost nevoit să plece.

„Cea mai mare sărbătoare pentru mine era atunci când cineva mă invita la masă și îmi permitea să fac o baie”, își amintește el. „Erau momente în care vroiam pur și simplu să fac o crimă pentru a fi luat la poliție. Cel puțin acolo aș avut unde dormi în zilele reci și m-ar fi hrănit cineva cât de cât”. Nu a apelat la autorități pentru a-și rezolva problema, căci nu crede în ajutorul lor. „Ce o să-mi dea ei”, mă privește sceptic. „Ei nu mi-au oferit strictul necesar pe parcursul aflării mele în internat, acum cu ce mă pot ajuta, când mai sunt atâția alții ca mine?”

Locul de trai este una dintre cele mai ardente probleme pentru tinerii orfani. Cert este doar că statul nu-i poate asigura cu locuințe sociale. Conform datelor Direcției municipale pentru Protecția Drepturilor Copilului, pe parcursul ultimilor 10 ani, în municipiul Chișinău există 242 de tineri orfani luați la evidență, dintre care 61 locuiesc în familii tutelare. Cât privește ceilalți, 54 stau în rând pentru locuințe sociale și doar o familie de tineri orfani a primit în 2003 un apartament cu două odăi în sectorul Buiucani. „Informăm și facem demersuri către Consiliul Municipal pentru le rezolva problema locului de trai. Dacă statul va avea bani vreodată, lor li se vor procura apartamente.

Până atunci ei sunt puși în rând la pretură”, spune Angela Ganea, șefa Direcției municipale pentru Protecția Drepturilor Copilului din sectorul Centru.

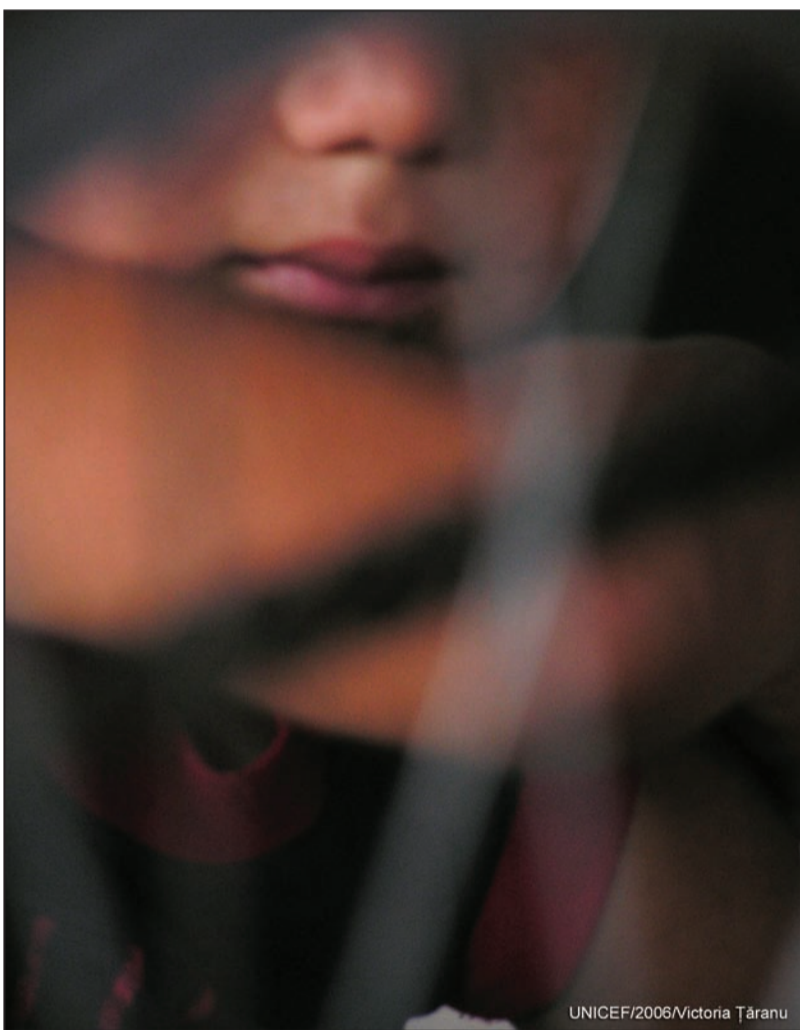
Fără părinți și fără casă

Conform art. 19 al Legii privind Drepturile Copilului, la ieșirea din internate tinerii orfani ar trebui fie să revină în casa părinților decedați pe care statul trebuia să o păstreze, fie să li se atribuie peste rând spațiu locativ. De cele mai multe ori însă acești tineri se pomenesc în stradă. Istorii sunt multe. Clara Caț, șef adjunct al Direcției municipale pentru Protecția Drepturilor Copilului, explică faptul că de vină este sistemul vechi de guvernământ. „Acești tineri au rămas orfani în perioada sovietică când majoritatea clădirilor aparțineau statului. Când a pornit valul de privatizări, ei nu au participat la privatizare și respectiv au rămas fără loc de trai”.

O parte din ei rămân în stradă „datorită” rudelor. Galina Procop, directoarea gimnaziului-internat nr.2 din capitală, spune că rudele joacă un rol enorm în viața orfanului. De cele mai multe ori „atât indiferența organelor de stat, dar mai ales străduința rudelor i-a adus pe foarte mulți dintre ei în stradă”. Este și cazul lui Victor B. care știe că s-a făcut o nedreptate foarte mare la adresa lui, fapt ce i-a asigurat câțiva ani chinuri și umilință. „Au fost cazuri în care acești tineri aveau și câte două apartamente de care știau foarte bine rudele și pe care am reușit să le obținem prin judecată sau să le răscumpărăm”, concretizează Clara Caț.

Propria locuință la trecut

Unii dintre orfani, tot la insistența rudelor, au marele noroc de a-și găsi locuința părinților păstrată după ieșirea din internat. Totuși, din lipsa experienței de viață unii o pot pierde din proprie prostie. „Acești tineri sunt foarte creduli. De cele mai multe ori, ei nu au simple deprinderi de a merge la magazin sau de comportament în societate. Ce să mai vorbim despre cunoașterea legislației? Din această cauză cad foarte ușor în mâinile afaceriștilor”,

Statul nu ofera siguranța spațiului locativ pentru tinerii orfani

spune psihologul Direcției municipale pentru Protecția Copilului, Rodica Moraru. Este cazul unui tânăr care, din spusele celor de la Direcția municipală, și-a vândut spațiul locativ plecând la Moscova, unde din banii acumulați pe șantier și cei de pe locuința vândută a decis să-și procure un apartament în capitala Rusiei, dar a fost mințit la perfectarea actelor. În final el a rămas în stradă.

„De obicei, tinerii orfani care au unde locui și, mai ales cei care stau singuri, sunt cei mai vulnerabili la alcoolism, droguri și prostituție”, explică în continuare Victor. „Mecanismul este simplu. Mulți dintre cei fără casă apelează la colegii lor mai norocoși la acest capitol și atunci când vin în oșpeție își i-au cu ei numaidecât băuturi spirtoase sau chiar droguri, pentru a sărbători întâlnirea. După ce absolvești internatul, nu te mai întreabă nimeni ce faci și cum te descurci”. Angela Ganea spune că ei îi încearcă să-i ajute pe tineri doar când aceștia apelează

la serviciile lor, în rest Direcția municipală nu le poate monitoriza activitățile zilnice.

O bună parte din tinerii cu statut de orfan au un părinte sau ambii în viață. Conform informațiilor Direcției municipale, fiecare al zecelea copil care locuiește în orfelinat are părinții decedați. La rândul lor, părinții au fost lipsiți de drepturile părintești din diferite motive. „Este cazul părinților alcoolici, al părinților delincvenți, al celor cu mulți copii sau al părinților care au abandonat copiii din diferite motive”, a specificat Clara Caț. Greșeala regimului vechi, potrivit celor de la Direcția municipală, constă în faptul că statul rezolva problema familiilor aflate în dificultate prin instituționalizarea copiilor, „din această cauză avem ceea ce avem”.

Acum se încearcă redresarea situației prin găsirea familiilor biologice și revenirea tinerilor în cadrul lor. Cifrele arată că în municipiu, pe moment, sunt doar 15 cazuri reușite

de reintegrare în cadrul familiei, iar alți șapte tineri și-au restabilit drepturile la spațiul locativ pe cale judiciară.

Angela Ganea explică acest fenomen prin faptul că între copii și părinți de mult nu mai există vreo legătură de rudenie. „Am avut și situații în care părinții ne acuzau pe noi, în numele statului pentru faptul că 20 de ani în urmă le-au fost luați copii, în timp ce ei stăteau în rând la locuințe și acum având în posesia lor doar o cămăruță mică ei nu pot să-și primească copiii care sunt mari de acum”. La aceasta a mai contribuit și faptul că majoritatea orfanilor Chișinăului au fost repartizați în internate prin raioane și sate la zeci și sute kilometri depărtate de capitală. Acum, la reîntoarcere în Chișinău, tinerilor le este foarte greu să-și găsească casa părintească sau rudele. Vina este iarăși a sistemului de guvernare sovietic care, potrivit celor de la Direcția municipală, a făcut intenționat asta pentru ca să fie pierdută orice legătură între copii și cei apropiați lor. Asta a dus și la tergiversarea lucrurilor privind locul de trai.

Cămin, casă...

Cât privește ceilalți tineri, după absolvirea internatelor, școlilor profesionale sau instituțiilor superioare ei nu mai pot locui gratis în căminele instituțiilor de învățământ și atunci pentru mulți începe adevăratul calvar. Este și cazul lui Mihai de 24 de ani care stă cu chirie. Acum pentru el au venit vremuri puțin mai bune, deoarece are o soră mai mare care lucrează în Italia și îl ajută financiar. Dar își amintește că atunci când a absolvit școala de meserii de la Fălești a procedat așa cum fac mulți tineri în situația lui. A învățat a doua meserie în cadrul aceleiași școli, apoi și a treia, deși aceasta este interzis conform legislației. „Am făcut asta nu de dragul învățatului, ci de aceea că îmi era frică că nu voi avea unde locui”, explică el. După absolvirea școlii de meserii într-adevăr a ajuns în stradă, dar a fost inclus în cadrul unei organizații creștine care i-a oferit un loc în cadrul instituției.

Continuare

Soarta tinerilor orfani se află doar în mâinile lor

Continuare

Astfel, pe parcursul acelei veri, el a avut ocazia să primească toate cele necesare plus 100 de lei de buzunar în fiecare lună.

Ana și Victoria sunt la fel beneficiarele unui program creștin. Patru cetățeni americani le achită deja al treilea an chiria și le dau bani de buzunar. „Ne dăm perfect seama de ceea ce se face pentru noi, de asta încercăm să nu îi dezamăgim”, menționează Victoria. De fapt, Ana și Victoria nu sunt singurele persoane care beneficiază de ajutorul străinilor. Directoarea gimnaziului-internat nr.2 Galina Procop, care menține legătura cu mulți dintre absolvenți, spune că a încercat să procedeze la fel și în cazul altor orfani. Din păcate, rezultatul nu este tot timpul pozitiv. „Am obținut finanțare și pentru patru băieți, cărora li s-a închiriat o garsonieră. Li se achită lunar chiria și li se dădea bani de buzunar. Băieții s-au dovedit a fi necunoscutori. Au început să benchetuiască seară de seară până când vecinii au chemat poliția. Această faptă necugetată le-a oprit finanțarea”.

De fapt, Galina Procop explică astfel fenomenul responsabilității și corectitudinii printre copiii orfani: „Copiii din internate pot fi împărțiți în două categorii. Prima categorie este conștientă de situația creată, de responsabilitățile pe care le are, de faptul că viitorul lor depinde de ei înșiși. Ceilalți dimpotrivă cred că statul le va crea toate condițiile pentru un trai decent. Aceștia, de obicei, sunt mai dificili, îndeosebi cei care provin din familii de infractori, alcoolici sau părinți care au fost lipsiți de drepturi”.

După absolvirea școlii profesionale din Zgurița, raionul Drochia, cu o cotizație de 1500 de lei în buzunar, Artur a venit acasă, adică în Chișinău. Zice că își amintește și acum șocul pe care l-a avut când s-a văzut pentru prima dată într-un oraș atât de mare. A întrebat unde se află Direcția municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului până când într-un final nu s-a văzut la ușa „salvatoare” după cum o numi el atunci. Unica ieșire din situație a fost cazarea pe perioada verii în căminul unui colegiu din capitală. Angela Ganea menționează că până la apariția Centrului de Zi și Plasament Temporar „Vatra”, așa se proceda cu majoritatea orfanilor reînțorși în Chișinău.

Cât privește ceilalți, ea explică că orfanii fie stau cu chirie, fie dorm la locul de muncă, îndeosebi paznicii și constructorii. Unii au plecat peste hotare sau și-au găsit un loc de trai în suburbii.

Similară este și situația tinerilor de la sate. Potrivit Emiliei Ciobanu, specialist principal în protecția drepturilor copilului din raionul Fălești, se încearcă rezolvarea problemei locului de trai prin diverse metode. „Unei tinere i-a fost oferită o cameră în căminul fabricii de zahăr, acolo unde lucrează. Alteia îi achităm chiria. Avem și dintre cei care locuiesc cu buneii sau rudele”.

Pentru ca greșeala sistemului sovietic să nu fie repetată la nesfârșit, Angela Ganea afirmă că „în ultimul timp se pune tot mai mult accent pe instituirea tutelei și pe păstrarea spațiului locativ. Pe viitor sperăm să nu mai apară această dificultate. Chiar dacă copilul se va afla într-un centru de plasament, locul lui de trai va fi păstrat prin hotărârea judecătorească sau prin alte forme, lucru imposibil de reparat în cazul tinerilor orfanilor de acum”.

„Vatra” este casa de la Chișinău a unor tineri orfani

Eugen are 23 de ani și locuiește la „Vatra” de aproape trei ani. A fost abandonat de mic copil. Ceea ce știe despre familia sa este că mama a murit de mult în urma înghețului. Nu i-a spus nimeni dacă are frați sau rude. A venit în Chișinău după ce a făcut școala internat și școala de meserii în republică. A colindat un timp mai multe cămine ale câtorva instituții de învățământ din sectorul Botanică, care l-au găzduit pe parcursul verii, apoi a ajuns la „Vatra”. Întrebat ce planuri are pe viitor privind locul de trai, Eugen a strâns din umeri, zicând că bani pentru a-și procura apartament nu are și nici nu știe dacă va avea vreodată.

Pentru cei care nu există nici o soluție, Direcția municipală îi îndreaptă la „Vatra”. „Acesta este un centru de plasament temporar pentru cei aflați în dificultate privind domiciliul”, explică Tamara Pisarenco, managerul centrului. Aici tinerii pot locui până își rezolvă problemele privind angajarea în câmpul muncii și locul de trai. „Printre ei sunt și dintre cei care au avut loc în cămine, dar în urma unui comportament neadecvat au fost alungați. Unii au avut chiar și garsoniere, pe care ei le-au vândut, deoarece la momentul potrivit nu a avut cine să-i învețe”, spune Clara Caș, șef adjunct la Direcția municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului.

Acum centrul găzduiește 34 de tineri, dintre care patru mame solitare cu cinci copii, șapte tineri cu dizabilități, plus încă patru cărora trebuie să li se confirme gradul de invaliditate, ceea ce, potrivit managerului, este foarte dificil, întrucât ei au depășit vârsta de 18 ani, șapte au antecedente penale.

Potrivit Tamarei Pisarenco, în primele șase luni tinerii locuiesc aici gratis, iar după prima jumătate de an, orfanii sunt obligați să achite jumătate de preț din costul serviciilor comunale. Administrația centrului afirmă că aceasta constituie aproximativ 74 de lei lunar, deși cheltuielile propriu-zise sunt cu mult mai mari. După un an de trai în cadrul Centrului „Vatra” ei plătesc toată suma integral, aproximativ 160 de lei. „Este o lecție foarte bună faptul că pentru orice trebuie să achiți. Chiar dacă lucrează ocazional, ei oricum se fac mai organizați, își fac griji mai ales când la sfârșitul lunii trebuie să plătească serviciile comunale”, spune managerul centrului. Cei care nu respectă condițiile pot fi excluși din centru sau chiar pot fi trași la răspundere.

Fondat acum trei ani, Centrul „Vatra” a găzduit de atunci peste 100 de beneficiari. Deși, conform regulamentului, centrul poate adăposti tineri cu vârsta cuprinsă între 16 și 25 de ani, aici locuiesc și dintre cei care au 30 de ani și trăiesc acolo de la deschidere. „Avem un tânăr invalid. Ce să fac cu el, să-l alung în stradă?”, întreabă managerul.

Centrul are trei secții: pentru mame, pentru fete și pentru băieți. Fiecare secție are o cameră comună, cu televizor. Mamele stau câte două în cameră, ceilalți locuiesc câte trei-patru.

Centrul dispune de un psiholog, de asistenți sociali și pedagogi. Unii dintre tineri nu cunosc nici măcar alfabetul. Deși au 30 de ani, intelectul lor este ca al unui unuia de 15 ani. „Sunt niște copii delăsăți pedagogic. Chiar dacă au nimerit sănătoși la școala internat, ei au ajuns a fi invalizi, fiind maltratați de educatori și profesori, deși nu pot spune aceasta despre toate instituțiile rezidențiale”, declară Tamara Pisarenco. Potrivit ei, în cazul în care acești tineri ar pleca de aici, ei sunt pierduți, deoarece este categoria care ajunge cel ușor sub orice formă de trafic.

Psihologul Direcției municipale pentru Protecția Drepturilor Copilului Rodica Moraru spune că tot în cadrul Centrului „Vatra” tinerii au o bucătărie unde învață împreună cu asistentul social deprinderi elementare de viață: să-și prepare mâncarea, să se descurce în societate și chiar să facă menajul. „În cadrul instituțiilor ei nu sunt învățați toate astea, pentru că acolo le face altcineva. Ei trăiesc după un regim care este departe de cel de familie. În cele din urmă, există tineri care depun efort și au parte de succese. Însă marea majoritate întâmpină greutăți”.

Odată plasați la „Vatra”, doar cei care au grad de invaliditate primesc ajutor financiar. Referindu-se la ei, Liuba Șpac, specialist în asistență socială, afirmă următoarele: „Nu pot controla banii. De aceea primesc din pensia lor lunară câte puțin în fiecare săptămână, pentru a-și cumpăra mâncare. De cele mai multe ori, se întâmplă că ei îi cheltuiesc și după asta merg și caută în urne”.

Petru este invalid de gradul întâi, iar actele lui sunt la Tiraspol și respectiv nu poate să primească indemnizația lunară. Alt ajutor financiar nu are. Recent, a fost externat de la

„Vatra” a devenit unica speranță a tinerilor fără de speranță

spitalul de urgență cu ulcer la stomac. „Tratamentul care ni s-a cerut să-l achităm costă peste 3300 de lei. De unde un invalid de gradul întâi poate plăti o asemenea factură? Băiatul a semnat, pentru că doar asta poate face. El nici măcar nu poate scrie”, spune managerul. Pentru acoperirea cheltuielilor de internare, alimentație și tratament, precum și pentru perfectarea buletinului, Tamara Pisarenco zice că s-a adresat la Direcția municipală pentru protecția Drepturilor Copilului și așteaptă ca băiatul să fie ajutat.

„Vatra” oferă doar plasament temporar, dar nu și mâncare, tinerii hrănindu-se din salariul pe care îl câștigă. Totuși, o parte din ei nu sunt angajați în câmpul muncii. Conform datelor administrației centrului, aproximativ zece persoane lucrează stabil, iar ceilalți ocazional. În primul rând, nu lucrează mamele cu copii până la trei ani. În schimb, ele beneficiază de unele facilități de la diferite centre și ONG-uri. Ele se pot angaja abia după ce copiii sunt plasați în grădinițe. Ceilalți au probleme privind angajarea. „La momentul actual avem trei tineri plasați la psihiatrie. Ce fel de lucru poate să-și găsească un tânăr bolnav?”, întreabă managerul.

Cât privește restul, fie sunt nemulțumiți de salariul care le este oferit, fie nu sunt pregătiți pentru a fi încadrați în câmpul muncii. Cert este că la capitolul hrană tinerii sunt solidari. „Măncăm toți împreună. Cei care lucrează îi întrețin pe ceilalți. Avem aceeași soartă, nu putem proceda altfel”, spune Ștefan, unul din beneficiarii centrului.

„Sunt foarte dificili, mai ales cei care au fost în conflict cu legea. Nu de mult am fost pusă în situația de a interveni între doi tineri care s-au luat la bătaie pentru niște fleacuri. Unul din ei a revenit recent din penitenciar. Sunt foarte înrăiți pe toată lumea, îndeosebi pe reprezentanții statului, iar noi la moment reprezentăm statul. După părerea lor, statul i-a făcut invalizi, i-a maltratat și i-a luat din sânul familiei”, concluzionează managerul centrului.

Totuși, atunci când vorbesc de centru, tinerii zic că se simt bine. „Vatra” este casa noastră. Condițiile sunt bune. Ziua trece vesel pentru noi. Se mai întâmplă că ne mai certăm, dar cui nu i se întâmplă așa ceva?”, mă întreabă zâmbind Ștefan.

Mama și fiica sunt în așteptarea unor zile mai bune

Angajarea în câmpul muncii - mit sau realitate

Artur a învățat la școala profesională din satul Zgurița raionul Drochia, unde a făcut cursuri de tractorist. Venind la Chișinău, a fost ajutat de administrația Direcției municipale să se angajeze ca hamal la Piața centrală, cu un salariu de 600-700 de lei. După câteva luni, Andrei a decis să revină la Drochia pentru a învăța o altă meserie. „Aveam doar 18 ani și mă înspăimânta gândul că aș putea lucra toată viața hamal. La școală eram cel puțin asigurat cât de cât cu mâncare și cazare”, spune Artur. În urma studiilor a obținut specialitatea de zugrav tencuitor. Revenit în Chișinău a întâmpinat din nou obstacole la capitolul angajare. În cele din urmă, a reușit să se angajeze ca măturător, cu un salariu de 700 de lei lunar.

Plasarea în câmpul muncii a tinerilor orfani este o altă problemă. Pe de o parte sunt tinerii care nu sunt pregătiți sub nici o formă să fie angajați, pe de alta sunt angajatorii care nu tot timpul sunt mulțumiți de calitatea serviciilor prestate.

Potrivit Clarei Caț de la Direcția municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului, încearcă să îi susțină pe toți cei care se adresează lor. „Avem un acord de colaborare cu Agenția Municipală pentru Ocuparea Forței de Muncă, care ne ajută să îi angajăm”. Dar, după părerea lor, nu tot timpul rezultatele sunt pe măsura așteptărilor. „Din păcate, absolvenții instituțiilor rezidențiale nu au aceleași abilități ca și cei care au crescut în familii. Nu toți cunosc simțul responsabilității și a conștiințiozității. Au fost cazuri când ei pur și simplu plecau acasă la mijlocul zilei deoarece se simțeau oboșiți”, povestește Rodica Moraru, psiho-

logul Direcției municipale pentru Protecția Drepturilor Copilului. „Fie nu găsim limbă comună cu angajatorii și din acest motiv lucrează perioade foarte scurte de timp. Însă avem și cazuri în care tinerii au înțeles perfect starea în care se află și au depus efort pentru a-și redresa situația”. Potrivit psihologului, reintegrarea în societate a majorității tinerilor orfani decurge foarte greu.

Salariile mici sunt o altă barieră pe care nu toți o trec. „Ei nu vor să lucreze cu o leafă de 1000 de lei, deși nu i-au în considerare că acolo unde lucrează, o parte din ei sunt hrăniți. Când le-am calculat toate cheltuielile, inclusiv și mâncarea am stabilit că ei primesc nu 1000 ci 4000 de lei lunar”, adaugă Tamara Pisarciuc, managerul Centrului „Vatra”. Pe de altă parte, cei de la Direcția municipală spun că îi înțeleg atunci când ei refuză să se angajeze. „Sunt conștienți de faptul că totul este foarte scump și că nimeni nu îi ajută financiar, de aceea caută lefuri mari”.

Svetlana Șarban, Vicedirectorul Agenției Municipale pentru Ocuparea Forței de Muncă, spune că este dificil de rezolvat problema lor din mai multe motive. „Atunci când se adresează la noi începem prin verificarea actelor, întrebăm ce cunoaște și unde ar vrea să se angajeze. Dacă nu are studii îi propunem să facă cursuri gratuite. Aici apare dilema. Ei nu lucrează pentru că nu au un loc stabil de trai. În același timp le vine dificil să închirieze pentru că nu lucrează și respectiv nu au bani”. În perioada angajării, tinerii orfani nu primesc nici un fel de ajutor financiar din partea satului. Potrivit Svetlanei Șarban, anterior ei aveau indemnizații în sumă de 36-54 de

lei lunar ca fiind absolvenți de internat. Acum nu sunt nominalizați drept categorie aparte.

Pe de altă parte, tinerii se plâng de faptul că angajatorii profită de ei. „Mulți dintre prietenii mei lucrau câte două-trei luni gratis pentru termenul de probă, ca după aceasta patronul să refuze de a-i angaja. Cunoscm cazuri în care băieții munceau câte jumătate de an fără să primească vreun leu”, povestește Victor. Svetlana Șarban zice că nu cunoaște asemenea cazuri, dar sugerează tinerilor ca aceștia să se adreseze atunci când le sunt lezate drepturile. Potrivit cifrelor din 2006, Agenția Municipală pentru Ocuparea Forțelor de Muncă a reușit să plaseze în câmpul muncii patru tineri orfani, iar unul a beneficiat de cursurile gratuite care i-au fost oferite de agenție.

Tamara Pisarenco, managerul Centrului „Vatra”, povestește că la fel a încercat să ajute beneficiarii centrului la capitolul angajare. Rezultatele au fost devastatoare. „Avem bucătari, absolvenți ai școlii de meserii de la Valea Norocului, raionul Sângerei, care nu știu a pregăti un borș”. După părerea directoarei problema nu constă în lipsa locurilor de muncă ci în pregătirea proastă a tinerilor. Bucătarii, chelnerii, lucrătorii în agricultură etc., sunt meserii întrebate pe piața muncii. „Am avut cazuri când patronii pur și simplu ne-au rugat să nu mai apelăm la serviciile lor, pentru că ei nu sunt dădace care păzesc lucrătorii să nu cadă în castroane cum s-a întâmplat cu un tânăr de-al nostru”.

Mihai, absolvent al școlii profesionale din satul Zgurița, raionul

O problemă pentru cei de la agenție este de a găsi și a convinge angajatorii să accepte tinerii orfani

Drochia, explică faptul că din punct de vedere teoretic școala i-a pregătit foarte bine. A fost cu mult mai dificil la capitolul practică. „Nu aveam destulă motorină pentru a ieși în teren. Același lucru cred se întâmpla și cu cei de la cursurile de bucătari. Erau vremuri când ni se dădea doar terci de grâu, din lipsă de alte produse alimentare. Ce fel de practică puteau face ei?”, întreabă el.

Mulți dintre cei care au absolvit școlile de meserii nu reușesc să se angajeze conform specialității. De obicei, ei lucrează ca muncitori necalificați. Andrei are statut de copil orfan, deși bunica nu a permis să fie luat la internat nici el și nici fratele lui mai mare. După absolvirea școlii medii generale din Grigoriuca, Sângerei, a făcut studii la o școală de meserii din Bălți. Conform specialității este sudor, însă a putut să se angajeze doar ca hamal la una din piețele agro-alimentare din Bălți, apoi din Chișinău. Ajutat de fratele său mai mare, a lucrat o perioadă pe șantierele de construcții din Chișinău și Moscova. Acum speră să ajungă iar în capitala Rusiei. „Încerc să mă descurc singur, deși îmi vine greu. Bunica este foarte bătrână, iar pensia pe care o primește

e prea mică pentru a mă ajuta și pe mine. Indemnizații nu mai primesc de vreo doi ani”, spune el. Pentru a se angaja, a apelat la prieteni și cunoscuți. Despre agențiile pentru ocuparea forței de muncă zice că nu a auzit.

O altă problemă pentru cei de la agenție este de a găsi și a convinge angajatorii să accepte tinerii orfani. „De obicei, angajatorii nu primesc absolvenți de gimnazii. De regulă, acești tineri au câte 16 ani și respectiv nici un angajator nu vrea să-i ia la lucru”, afirmă Svetlana Șarban. Este și mai grea situația orfanilor cu handicap locomotor, a hipocuzicilor, a celor cu vederea slabă. „Nu putem ajuta aceste categorii, deoarece patronii nu sunt dispuși să-i angajeze, cum se întâmplă în țările occidentale”.

Cât privește ajutorul din exterior, potrivit celor de la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă, este foarte dificil de câștigat proiecte pentru această categorie de beneficiari. Finanțatorii străini nu înțeleg noțiunea de tânăr orfan. Ceea pe ce pot miza tinerii orfani la momentul dat este doar sprijinul material venit din interiorul țării...

Perspective de studii?

Cristina are 22 de ani și este studentă la anul II la Facultatea de Științe Economice a Universității de Stat din Moldova. A ales această specialitate pentru că i s-a părut mai de perspectivă. Totuși, nu a fost chiar atât de ușor să ajungă studentă la economie.

„După absolvirea liceului am decis să fac Facultatea de Economie. Ști-am că am unele înlesniri datorită statutului meu de orfan. Când am mers să depun actele, un domn din administrație mi-a arătat ușa în cel mai direct mod. M-a ajutat directoarea de internat. Ea, la rândul ei, a apelat la cineva care m-a ajutat”,

povestește Cristina. Ea zice că este conștientă de faptul că a avut noroc de directoare, dar există sute de copii care, deși au un potențial foarte mare, nu au șansa de a face studii superioare.

Conform art. 10 al Legii privind Drepturile Copilului, copiii orfani și cei rămași fără îngrijire părintească au dreptul la instruire și întreținere gratuită în toate instituțiile de stat. Datele Ministerului Educației și Tineretului arată că anual pe republică absolvesc instituțiile rezidențiale circa 600 de tineri, dintre care 150 sunt din municipii. Potrivit oficialilor de

la Direcția municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului, la fiecare sfârșit de an școlar se fac campanii de promovare instituțiilor de învățământ general, profesional sau superior, unde acești tineri își pot continua studiile. În perioada studiilor ei beneficiază de indemnizații în sumă de 200 de lei lunar până la absolvirea instituțiilor respective, fără a depăși vârsta de 23 de ani.

Mulți dintre ei, totuși, nu ajung să facă studii superioare, deoarece nu au făcut liceul. „Am avut în internat colegi care aveau un potențial foarte mare, dar care nu au fost susținuți nici de stat și nici de rude. Pe acești tineri îi găsești de obicei vânzând la piața centrală”, povestește Cristina.

Potrivit regulamentului de organizare și desfășurare a admiterii în instituțiile de învățământ mediu de specialitate din Republica Moldova, 15 la sută din numărul total de locuri bugetare sunt oferite copiilor orfani și celor rămași fără îngrijire părintească, copiilor invalizi de gradul I și II, copiii participanți la acțiunile militare etc.

„Da, statul oferă locuri bugetare, dar uitați-vă la ce specialități – de exemplu, chimie, matematică. Pentru mine a fost foarte dificil să fac facultatea pe care o fac”, afirmă Cristina.

Toți copiii au drepturi egale la învățatură

Le-am pășit pe urmele acestor tineri pentru a afla cum are loc integrarea lor în societate. Experiențe triste sunt multe. Totuși, unii tineri răzlesc, datorită sprijinului acordat de rude sau de structuri specializate în domeniul protecției drepturilor copilului. Aceste istorii de viață pot fi un punct de pornire pentru structurile care fac politici sociale pentru protecția copilului în dificultate.